herpy

GECKOR

Mediterranean house gecko

Hemidactylus turcicus

Hemidactylus turcicus är en liten, blek och vårtklädd gecko, som följer människan längs hela Medelhavet och jagar insekter på husväggar om natten. Den är härdig och lätt att hålla, men en erfaren hand vid terrariet är bra, eftersom många uppgifter om dess skötsel i fångenskap bara är sparsamt dokumenterade.

Familj: Gekkonidae Tidigare namn: *Lacerta turcica; Gekko turcicus; Hemidactylus verruculatus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**10-13 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**3-9 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Klipplevande**
Biotop	**Halvöken och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Nybörjare**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 30 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Värmeplats	**28-32 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**50-70 %**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**5-12 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Kullar per år	**1-4**
Inkubation	**40-60 dagar** vid 29-31 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Hemidactylus turcicus är en liten, smäcker gecko med brett huvud, stora ögon utan ögonlock och en lodrät springa som pupill. Huden är tunn och blek, ofta nästan genomskinlig, i färger från vitaktig och ljust gråbrun till rosa och sandgul, med mörka fläckar på ryggen och mörka band på svansen. Ryggen är besatt med rader av stora, kantiga knölfjäll, och buken är vitaktig och så tunn att man ibland kan ana ägg inuti. Tårna har vidhäftande skivor som inte når ända ut till spetsen, och det är dem som släktnamnet *Hemidactylus* (halvfinger) syftar på. De gör att djuret kan gå på lodrätt glas och hänga i taket.

Vuxna djur blir typiskt 10-13 cm inklusive svans och kan i sällsynta fall nå 15 cm. Enbart kroppen, från nos till kloak, mäter omkring 4-6 cm. Hanarna har en rad porer framför kloaken och ett något bredare huvud än honorna. Det finns inga pålitliga viktsiffror för vuxna djur. I fångenskap kan arten bli 3-9 år, och i naturen har djur på upp till 9 år hittats. Svansen kan fällas och växer ut igen, men den nya svansen är slätare och ser inte ut som den gamla.

Arten beskrevs av Linné 1758 som *Lacerta turcica*, uppkallad efter den turkiska delen av dess utbredning, och har sedan dess bland annat hetat *Gekko turcicus* och *Hemidactylus verruculatus*. Det finns många närbesläktade *Hemidactylus*-arter, och en del djur i Medelhavsområdet som tidigare gick under detta namn räknas i dag som andra arter.

Det är en lugn och anpassningsbar art, som aldrig har varit ett utbrett terrariedjur. Den är snabb och blyg och passar bäst för den som vill iaktta en liten nattjägare, inte hålla den i handen. Djur i handeln är ofta vildfångade eller av oklart ursprung, så fråga efter uppfödda djur.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Hemidactylus turcicus lever naturligt runt Medelhavet. I Europa finns den i Portugal och Spanien, södra Frankrike, Italien, på Malta, längs Adriatiska havets kust i Kroatien, Bosnien och Hercegovina, Montenegro och Albanien, i Grekland och på många av öarna, på Cypern och i Turkiet. I Nordafrika går den från norra Marocko genom Algeriet och Tunisien till Libyen och Egypten, och i Mellanöstern finns den i Israel, Palestina, Libanon, Jordanien och Syrien. Arten har dessutom hittats i delar av Arabien och Nordöstafrika, men där är det oklart vad som är ursprungligt, och kartan visar bara Medelhavsområdet.

Arten är ett bra exempel på en kulturföljare. Den har förts med fartygsfrakt och last till Baleariska öarna och Kanarieöarna, till Mexiko och Centralamerika, Kuba och Puerto Rico och till stora delar av södra USA, där den är särskilt väletablerad längs Golfkusten och har spridit sig vidare mot norr och väster. Fynd på kartan utanför Medelhavsområdet kommer från sådana införda bestånd.

> **Naturlig utbredning:** Portugal, Spanien, Frankrike, Italien, Malta, Kroatien, Bosnien och Hercegovina, Montenegro, Albanien, Grekland, Cypern, Turkiet, Marocko, Algeriet, Tunisien, Libyen, Egypten, Israel, Palestinska territorierna, Libanon, Jordanien och Syrien.

LIVSMILJÖ

Hemidactylus turcicus lever i kust- och lågland med milt, torrt medelhavsklimat. I naturen sitter den på klippor, i stenmurar och i springor och grottor, och den har hittats i buskmark och upp i bergstrakter. De allra flesta känner den dock från städer och byar, där den håller till i springor i gamla murar, bakom fönsterluckor och under taktegel och jagar vid utomhuslampor där insekter samlas.

Den är nattaktiv. Den är mest aktiv omkring klockan 2. Temperatur och luftfuktighet på gömställena är inte dokumenterade, men klimatet i de trakter där den lever har varma, torra somrar och svala, regniga vintrar, och avelssäsongen ligger på våren och sommaren, från april till augusti. Rytmen med en svalare vinter är värd att ha i bakhuvudet i terrariet.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Skötseln av *Hemidactylus turcicus* i fångenskap är inte vetenskapligt dokumenterad. Ett enskilt djur kan hållas i ett terrarium på 45 × 30 × 60 cm (längd × bredd × höjd). Höjden är viktigare än golvytan, eftersom geckon är en klättrare. Flera djur behöver mer plats, framför allt mer golvyta.

Inred med korkbark, grenar och bitar av skiffer eller sten som bildar trånga springor där djuret kan pressa sig in med rygg och buk mot underlaget. Djuret ska ha flera gömslen på olika höjd, också ett vid den varma sidan och ett vid den svala. Växter av konstgjort eller levande slag ger skydd. Som botten fungerar hushållspapper, som är lätt att byta, eller en blandning av sand och jord utan gödning. Undvik lösa partiklar som djuret kan svälja när det tar insekter.

Geckon är en mästare på att rymma. Använd ett tättslutande lock av nät eller fina ventilationsöppningar, och stäng dörrar noga varje gång.

TEMPERATUR

På dagen hålls terrariet på 24-28 °C, och en liten varm plats kan nå 28-32 °C. På natten får temperaturen sjunka till 18-22 °C. Dessa siffror bygger på erfarenheter från fångenskap och artens naturliga klimat, och de är inte uppmätta i naturen. *Hemidactylus turcicus* är nattaktiv och uppehåller sig mycket av dagen i gömslen, så ge den en tydlig gradient, så att den själv kan välja.

Värm upp gömstället från sidan med en svag värmematta eller en låg lampa, styrd av en termostat. Placera inte värmekällan mitt i terrariet. Mät med digitala termometrar både i den varma och den svala änden, och stäng av värmen på natten om rummet är över 18 °C. Skillnaden mellan dag och natt är nyttig. En sval vinter med något lägre temperatur och kortare dagar är inte dokumenterad som nödvändig för arten i fångenskap.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Håll luftfuktigheten mellan 50 och 70 %. *Hemidactylus turcicus* kommer från torra till halvtorra trakter och klarar sig med måttlig fukt. Spraya terrariet lätt en gång om dagen, helst på kvällen, så att det sitter droppar på stenar och blad, och låt det torka upp igen. Geckon dricker droppar från ytor.

Ställ ändå fram en låg skål med färskt vatten, som byts med några dagars mellanrum. Ihållande hög fukt och stillastående luft ger svamp och luftvägsproblem, så ventilationen ska vara god. Ett fuktigt gömsle, till exempel en liten ask med lätt fuktad mossa, hjälper djuret att ömsa skinn, också på tårna.

LJUS OCH UVB

Hemidactylus turcicus är nattaktiv och behöver sannolikt inte UVB för att klara sig. Ett svagt UVB-rör kan ändå ge en tydlig dygnsrytm, och det skadar inte om det finns skugga och gömslen i hela terrariet. Ingen Ferguson-zon är fastställd för arten.

Ställ in belysningen på 10-12 timmar om dagen på en timer, och låt det vara helt mörkt på natten. Geckon är mest aktiv på kvällen och de första timmarna av natten, så titta till den när ljuset släcks. Använd inga starka spotlampor över terrariet.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Hemidactylus turcicus är insektsätare. I naturen tar den nattfjärilar, kackerlackor, fjärilslarver, gräshoppor, tvestjärtar, mygg, cikador, myror, spindlar och gråsuggor, och den föredrar levande byten framför döda. I fångenskap kan du ge syrsor, dubiakackerlackor, mjölmaskar och då och då vaxmottslarver. Bytet får högst vara lika brett som djurets huvud. Ge insekterna ett par dagars bra föda innan de hamnar i terrariet.

Vuxna djur kan få 4-5 insekter 3-4 gånger i veckan. Det är en rimlig tumregel, men justera efter djurets form. Svansrot och kropp ska vara fylliga, men inte feta. Ungar matas oftare med mindre insekter, helst varje dag.

Pudra insekterna med kalk och D3-vitamin vid ungefär varannan måltid, annars får geckon på sikt bristsjukdomar. Växter och frukt tar arten inte. Inget tyder på att den behöver färdigfoder.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Hemidactylus turcicus är lugn och kan bli van vid handen, men den är snabb, blyg och inget djur som ska hanteras regelbundet. Ge ett nytt djur ett par veckors ro. Låt handen vila i terrariet, och ta bara upp geckon när den själv kommer fram. Håll passen korta, 2-3 minuter, och ta aldrig tag i svansen, som den fäller genast. Håll den över en låg yta, för den rusar iväg.

Hanarna är territoriella och kan slåss, så håll bara en hane tillsammans med en eller flera honor, eller håll djuren enskilt. Både hanar och honor kan kvittra och klicka, och ihållande kvittrande i en grupp är ett tecken på oro. Är ett djur biten eller saknar svans, skilj dem åt genast. På dagen är geckon gömd och ser inaktiv ut, så bedöm den utifrån hur den beter sig på kvällen.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könen känns igen på att hanen har en kort, vinkelformad rad porer framför kloaken och ofta ett bredare huvud. Hanarna är könsmogna efter högst ett år. Honorna blir könsmogna efter fyra till fem månader upp till ett år, beroende på när på året de har kläckts. I den norra delen av utbredningen, till exempel i Turkiet, kan det ta 2-3 år. Låt honor nå en rimlig storlek och vikt innan de sätts i avel.

PARNING

Avelssäsongen följer våren och sommaren, från omkring april till augusti. Hanen lockar med klick, och honan svarar med små pip. Under parningen biter han honan i nacken, och ju kraftigare bettet är, desto större är chansen till befruktning. Honan kan spara spermier i upp till fem månader i ett särskilt organ, så ett möte kan ge flera äggkullar. Djuren är polygama, och

förhållandet mellan könen är i naturen omkring 1:1.

Det finns inga dokumenterade råd om vinterdvala eller annan förberedelse inför parning i fångenskap. En sval period på vintern motsvarar naturen, men är inte bevisat nödvändig.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger i genomsnitt två ägg per kull, och äggläggningen sker från mitten av maj till augusti. Honan kan lägga upp till fyra kullar under en säsong. Äggen har ett hårt skal som blir fuktigt och genomskinligt när ungen är nära att kläckas, och de är små, 10-12 mm långa och väger omkring 0,3-0,6 g. Honan ger ingen yngelvård, och hanarna kan bita ungarna.

Ge honan ett fuktigt ställe att lägga äggen, till exempel en liten ask med fuktig vermikulit eller mossa. Hur många kullar en hona klarar i fångenskap är inte dokumenterat, så räkna med 1-4. Följ honans form noga.

INKUBATION

Inkubera äggen vid 29-31 °C. Vid 31 °C kläcks de efter omkring 40 dagar, och räkna med upp till 60 dagar. Endast 31 °C är prövat, så gå försiktigt fram med lägre temperaturer.

Äggen läggs i fuktig vermikulit eller perlit i en liten ask med lufthål, utan att vändas. Det finns inga publicerade uppgifter om att könet beror på temperaturen hos den här arten, och det finns inga rekommendationer för fuktighet under utkläckningen.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är små, omkring 3 cm från nos till kloak och med en vikt på ca 0,3-0,6 g vid kläckningen. Håll dem i en liten faunabox med hushållspapper och ett gömställe, och spraya lätt dagligen. Ge dem de minsta syrsorna, bananflugor eller hoppstjärtar, lätt pudrade med kalk, varje dag.

Håll ungarna var för sig eller i små grupper av samma storlek. Vuxna hanar kan vara aggressiva mot ungarna, så sätt dem aldrig tillsammans. Det finns inga tillväxtkurvor för arten i fångenskap. Väg dem då och då, om du har en våg med en precision på 0,1 g, och flytta dem till ett större terrarium när de närmar sig vuxen storlek.

Hälsa och vanliga misstag

Hemidactylus turcicus är härdig, och de flesta problem beror på skötseln. Det finns ingen artspecifik veterinärlitteratur, så det följande bygger på allmän gecko-skötsel:

- För lite kalk och D3, särskilt hos ungar och äggläggande honor. Det ger mjuka ben och darrningar. Pudra insekterna.
- Luftvägsinfektion vid ständigt hög fuktighet och stillastående luft. Tecknen är andnöd och slem kring näsborrarna.
- Hudrester som sitter kvar på tår och svansspets. Ge ett fuktigt gömställe och lossa försiktigt resterna med ljummet vatten.
- Uppslukat bottenmaterial, som kan ge förstoppning. Använd hushållspapper till ungar.
- Parasiter hos vildfångade djur. Köp uppfödda djur, och låt undersöka ett träckprov vid nya djur.
- Förlorade svansar efter slagsmål eller hantering. Det är inte farligt, men svansen ser annorlunda ut när den växer ut.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svansrot och alla tår intakta. Sök veterinär med erfarenhet av kräldjur om geckon tappar vikt, inte äter på flera veckor eller ser slö ut.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.